

Annotatie ten behoeve van Bestuursraad Justitie

Agendapunt: medewerking gemeenten bij beëindiging opvangvoorzieningen uitgeprocedeerde asielzoekers (geagendeerd op verzoek van de MV&I)

1. Besprekpunten

Ik verzoek u

- a. kennis te nemen van de betreffende problematiek (onder 2);
- b. akkoord te gaan met de door Justitie en BZK ontwikkelde strategie op grond waarvan volgens een opschalingsmodel op verschillende niveaus bestuurlijke gesprekken gevoerd worden met gemeenten die niet meewerken aan het beëindigen van opvangvoorzieningen van uitgeprocedeerde asielzoekers (onder 3);
- c. kennis te nemen van de (door een ambtelijke Justitie-BZK werkgroep) geïnventariseerde mogelijkheden en nadelen van het inzetten van een tweetal maatregelen (als sluitstuk van het opschalingsmodel): het hanteren van de aanwijzingsbevoegdheid van de Minister voor V&I aan de korpchef en de mogelijkheid tot het schorsen/vernietigen van gemeentelijke besluiten door de Kroon (onder 4), en
- d. op grond hiervan (op DG-niveau) te komen tot een gezamenlijke strategie richting gemeenten die niet meewerken aan het effectueren van ontruiming.

2. Probleemschets

Bij het uitvoeren van het terugkeerbeleid, met name waar het gaat om het beëindigen van de opvangvoorzieningen van uitgeprocedeerde asielzoekers, is medewerking van de gemeenten cruciaal. Een groot deel van de gemeenten werkt hier ook op constructieve wijze aan mee. In de praktijk echter, wordt de uitvoering van het terugkeerbeleid van de zijde van een aantal gemeenten geconfronteerd met bezwaren tegen situaties waarin uitgeprocedeerde asielzoekers na beëindiging van de opvangvoorzieningen (in hun gemeente) op straat komen te staan. Gevolg van de bezwaren die de gemeenten hebben tegen het terugkeerbeleid en de uitvoering daarvan, is dat een aantal gemeenten het Rijkbeleid frustreert door het tegenhouden van het feitelijk doen beëindigen van opvangvoorzieningen. Dit manifesteert zich door

- a. een weigering van de burgemeester politie in te zetten bij een voorgenomen ontruiming, of
- b. door een bevel van de burgemeester aan het COA om geen ontruiming te effectueren.

Voorafgaand aan de bijeenkomst van de Bestuursraad zal een geactualiseerd overzicht beschikbaar worden gesteld waaruit blijkt wat de houding van een aantal belangrijke gemeenten is ten aanzien van het verlenen van medewerking aan het beëindigen van opvangvoorzieningen.

3. Bestuurlijk opschalingsmodel, aanwijzingsbevoegdheid MVI en schorsing/vernietiging door de Kroon

Tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken en het ministerie van Justitie zijn recentelijk afspraken gemaakt over het nemen van maatregelen richting gemeenten die niet meewerken aan het uitvoeren van het regeringsbeleid door het tegenhouden van het beëindigen van opvangvoorzieningen. Hier toe is een opschalingsmodel ontwikkeld. In dat verband bestaan vijf

volgrijdelijke stappen, waarbij gesprekken tussen Justitie en gemeentebesturen worden opgeschaald van het niveau van de uitvoering tot het niveau van de bewindslieden. Het gaat bij deze laatste stap nadrukkelijk om zowel de MVI als de Minister van BZK. Over dit opschalingsmodel bestaat op ambtelijk niveau overeenstemming tussen BZK en Justitie.

In een recent DG-overleg zijn als sluitstuk van het opschalingsmodel twee maatregelen genoemd ter nadere uitwerking. Deze stappen maken vooralsnog formeel dus nog geen deel uit van het opschalingsmodel.

1. Hanteren van de aanwijzingsbevoegdheid van de Minister voor V&I aan de korpschef op grond van artikel 48, tweede lid, Vw2000 terzake de uitvoering van de Vreemdelingenwetgeving (e.g. het effectueren van ontruiming waarbij politie-inzet nodig is);
2. Schorsing of vernietiging van besluiten van gemeentebesturen (tegens het COA) door de Kroon.

Deze maatregelen zijn uitgewerkt in een ambtelijke werkgroep van Justitie (DW, COA, SCV en DVB) en BZK (Directie Politie en Directie Bestuurlijke en Financiële Organisatie). De bevindingen ten aanzien van de mogelijkheden en wenselijkheid van het inzetten van deze beide maatregelen zullen voorgelegd worden aan de MVI.

4. Conclusies Justitie-BZK werkgroep ten aanzien van aanwijzingsbevoegdheid MVI en schorsing/vernietiging gemeentelijke besluiten door de Kroon

De ambtelijke Justitie-BZK werkgroep heeft ten aanzien van de stappen die de MVI kan ondernemen naar gemeenten die niet meewerken aan het beëindigen van de opvangvoorzieningen van uitgeprocedeerde asielzoekers, het volgende bevonden:

Algemeen

- Het hanteren van de aanwijzingsbevoegdheid door de MVI en het voordragen van gemeentelijke besluiten voor schorsing/vernietiging door de Kroon, zijn maatregelen die de interbestuurlijke verhoudingen onder druk kunnen zetten. Daarom is het wenselijk om zoveel mogelijk op bestuurlijk niveau in gesprek te blijven en hierbij uiteindelijk ook de Minister van BZK te betrekken;
- Maatwerk: uiteindelijk zal in ieder individueel geval bezien moeten worden of volstaan wordt met het bestuurlijk traject, een aanwijzing gegeven wordt en/of gekozen wordt voor schorsing/vernietiging van het bevel aan het COA.

Aanwijzingsbevoegdheid van de MVI ex artikel 48 Vw2000

- Voorop staat dat de aanwijzingsbevoegdheid pas gehanteerd zou moeten worden als het voorafgaand bestuurlijke traject geen succes geboden heeft;
- De politieke vreemdelingentaken worden uitgevoerd onder het gezag van de MVI. Een

aanwijzing van de MVI aan de korpschef ex artikel 48, tweede lid, dient daarom opgevolgd te worden;

- Ook de burgemeester kan terzake de handhaving van de openbare orde een aanwijzing geven aan de politie ex artikel 12 van de Politiewet 1993. De openbare orde taken van de politie worden immers uitgevoerd onder het gezag van de burgemeester. Als beide aanwijzingen tegenstrijdig zijn, heeft de MVI geen middelen om de korpschef te dwingen tot het opvolgen van haar aanwijzing en ontstaat er een juridische patstelling;
- Het hanteren van aanwijzingsbevoegdheid is daarom met name een politiek-bestuurlijk instrument; een signaal aan de burgemeester, maar wel over het hoofd van de korpschef;
- Dit is ook het nadeel van de aanwijzingsbevoegdheid: de politie wordt als uitvoeringsorganisatie aangesproken op een probleem dat zich voordoet tussen twee gezagsdragers: de MVI en de burgemeester. De korpschefs komen zo in een spagaatpositie terecht en worden door de aanwijzing van de MVI tegenover hun decentrale gezag geplaatst. Uiteindelijk zal de korpschef niet kunnen bepalen welke gezagsdrager "gelijk" heeft.

Schorsing/vernietiging van gemeentelijke besluiten door de Kroon

- Een aanwijzing van de burgemeester kan niet voorgedragen worden door schorsing/vernietiging door de Kroon omdat het geen, op enig rechtsgevolg gericht, bestuursrechtelijk besluit betreft;
- Wel is het theoretisch gezien mogelijk om een bevel van de burgemeester, op grond van artikel 172 Gemeentewet jegens het COA om niet te ontruimen voor te dragen voor schorsing/vernietiging door de Kroon, hetgeen ook een politiek-bestuurlijke uitwerking heeft naar de burgemeester;
- Voordeel hiervan is dat deze maatregel zich richt tegen de gezagsdrager waarmee de MVI een probleem heeft; de burgemeester;
- Nadeel is dat schorsing/vernietiging een zware maatregel betreft die de interbestuurlijke verhoudingen onder druk zet. De maatregel dient daarom met terughoudendheid ingezet te worden en is niet geschikt voor frequent gebruik. Het is in die zin een uiterste remedie die niet ingezet wordt als de inzet van meer reguliere, laagdrempeliger toezichtsbevoegdheden mogelijk zijn.

